

MÅ FORPLIKTE SEG PÅ VERDIER

Diakonhjemmet må ikke bli for ideologisk. Men heller tenke mer grunnleggende og spørre hva Diakonhjemmet egentlig kan tilby dagens samfunn. Det er fire verdsett som institusjonen må forplikte seg på.

Braut om verdier til informasjonsbladet Engasjert for mennesket

Det er ass. direktør Geir Sverre Braut i Statens helsetilsyn som svarer på spørsmål om hvilke verdier som er viktig for Diakonhjemmet. Braut har i en årrekke arbeidet med verdier, og han var sentral i arbeidet med stortingsmeldingen *Om verdier i den norske helsetjenesten* som kom i desember 1999. Han ønsker mer vekt på praktisk helsearbeid, enn å stå på ideologiske skanser.

– De fire overskriftene for verdier er for det første fundamental respekt for menneskeverdet, så har vi faglig kompetanse, likeverdige tjenestetilbud og de senere år har åpenhet kommet med som en fjerde verdi, sier Braut.

– Hvorfor er nettopp disse fire verdiene så viktig?

– Menneskeverdet er ukrenkelig. Her handler det ikke bare om å styrke selvråderetten,

men også verne om det sårbare og svake. Faglig kompetanse er grunnlaget, og kunnskapen må utvikles med vitenskapelige metoder. Viktige spørsmål blir: Hva er kriteriet for at vi opptre faglig forsvarlig? Hva kan vi bidra med som gjør en forskjell i folks liv? Likeverdige tjenestetilbud er en viktig verdi i Norden. Helsetilbud er blitt ei vare. Hvordan tolker vi likeverd? Kravet til åpenhet, til å være transparent er av nyere dato. Pasientens rett til å lese egen journal kom etter en Høyesterettsdom i 1977. Med innsyn og åpenhet viser en vilje til å vise hva organisasjonen står for.

– Er Diakonhjemmet god på dette i dag?

– Jeg vil ikke gi karakter til noen institusjon. Men dersom det er et punkt norske helseledere i alminnelighet må bli bedre på, så er det å synliggjøre hvilke mål de har for virksomheten. Vi lever i en tid der folk har fått det for seg at målet er å holde budsjettet. Budsjett og lovgivning er ikke noe mål i seg selv, de er rammeforutsetninger.

– Hva burde være målene for en institusjon som Diakonhjemmet?

– Det må lederne og de som jobber der dyrke fram selv. Men dersom de tar utgangspunkt i de fire verdsettene og spør hva betyr dette for oss i vår institusjon, på vår avdeling osv. Hva er faglig forsvarlig drift hos oss? I hvilke situasjoner står våre verdier på prøve i møte med den enkelte? Dette arbeidet er viktigere enn å ha tre linjer med skriftlige visjoner. Mens visjonene er noe å strekke seg etter langt der borte, er verdiene mer konkrete. De skal prege hverdagen.

Geir Sverre Braut bruker gjerne eksempel fra Bibelen når han snakker om hvordan en institusjon som Diakonhjemmet kan møte det sekulære samfunnet. Han viser til fortellinga om den barmhjertige samaritan i Lukas 10. – Lukas 10 handler om å møte og å se den

andre, og se Kristi ansikt i den andre. Det er ikke nødvendig å preke budskapet, en kan leve verdiene ut i praksis. Av og til blir jeg utfordret på spørsmålet: Kan jeg be med pasienten? Da tenker jeg tja. Det er ikke mulig å gi et godt svar. Helsearbeideren er i en maktposisjon. Kommunikasjonsklimaet mellom pasient og helsearbeider er avgjørende. Slike situasjoner krever fintfølelse.

– Å praktisere åpenhet er krevende?

– Ja, men et viktig kontrollspørsmål er om det vi arbeider med tåler offentlighetens lys. Dersom man tenker uff og nei, det hadde ikke vært bra om Aftenposten, Vårt Land eller Brennpunkt grep fatt i dette, da er det et kjempesignal om at man er på feil spor.

– I et samfunn med stort sprik i verdiene kan det være krevende å styre etter verdier, og spesielt i en kristen institusjon som Diakonhjemmet...

– I den grad man klarer å oppnå enighet om verdier, så øker man rommet for samspill mellom behandler og pasient. Og man øker muligheten til å drive helsetjeneste på faglig forsvarlig grunn. Verdiene er ikke synlig i det daglige, men det er hvordan man lever som er synlig. Utfordringen for Diakonhjemmet er hvordan synes vern om menneskeverd, faglig kompetanse, likeverd og åpenhet hos oss. Jeg ville ha jobbet mer med slike spørsmål og hvordan de kommer til uttrykk i kollektive arbeidsprosesser, enn å dyrke presise verbale verdiformuleringer.

Braut tar oss med i en situasjon der spørsmål om verdier blir aktualisert: En 70 åring kommer til sykehuset med bryststermer. Sammen med han kommer kona. Et aktuelt spørsmål: Hvordan veksler helsepersonell blick med de to? Kommuniserer man bare med han som ligger på båra, og glemmer kona som følger med? Har man en strategi for hvordan ta seg av begge to? Slike ting er ikke selvsagt. Styrer man etter bare det som er en medisinsk utfordring er det pasienten man skal ta hensyn til. Tar man med menneskeverd-tenking, så erkjenner man at kona også er i en sårbar situasjon og trenger å bli sett og møtt.

– Når du tenker framover, hvor er de største utfordringene?

– Den mest presserende utfordringen for verdibaserte institusjoner i dagens samfunn er å sikre likeverdsperspektivet, sier ass. direktør i Statens helsetilsyn, Geir Sverre Braut. ■

SAGT OM VERDIER:

"Verdier er en bærebjelke i samspillet mellom folk, et lim i et sosialt system"

Ass. direktør Geir Sverre Braut.

"Verdiene er ikke umiddelbart synlige i det daglige, men det er hvordan vi lever som er synlig"

Ass. direktør Geir Sverre Braut.

"En verdi er noe som det er verdt å streve etter. Det kan være en ting, en tilstand, en situasjon som en kan gjøre til mål for livet"

Sosiolog Stein Ringen

